

HAK-İŞ KONFEDERASYONU

**Dr. Osman YILDIZ
Genel Sekreter**

**SURİYELİ GÖÇMENLERİN
TÜRKİYE EMEK PİYASASINA ENTEGRASYONUNDA
İYİ ÖRNEKLER
RAPORU**

KİK Toplantısı

5 Aralık 2016, Ankara

İÇİNDEKİLER

1. GENEL OLARAK GÖÇ	1
2. TÜRKİYE VE GÖÇ.....	1
2.1. SURİYE'DEN TÜRKİYE'YE GÖÇ HAREKETİ	1
2.1.1. TÜRKİYE'DE MÜLTECİLER İÇİN YAPILAN HUKUKİ DÜZENLEMELER:.....	3
2.1.2. TÜRKİYE'NİN SURİYELİ SİĞINMACILARA SAĞLADIĞI HİZMETLER	6
2.1.2.1. Kamplar ve Çadır Kentler	6
2.1.2.2. Sosyal Hak ve Hizmetler.....	6
2.1.2.3. İkamet İzni.....	7
2.1.2.4. Çalışma İzni	7
2.1.2.5. İşyerinde Mesleki Eğitim	9
2.1.2.6. Kamp Dışındaki Suriyelilerin Durumu.....	9
3. ÖNEMLİ GÜNDEM MADDESİ: SURİYELİ SİĞINMACILARA VATANDAŞLIK VERİLMESİ.....	10
4. TÜRKİYE VE AVRUPA BİRLİĞİ ARASINDA İMZALANAN MÜLTECİ ANLAŞMALARI	10
4.1. GÖÇMEN ANLAŞMASI.....	10
4.2. GERİ KABUL ANLAŞMASI.....	11
5. MÜLTECİLER VE DİĞER ÜLKELER	11
6. ULUSLARARASI ZİRVELER VE MÜLTECİ KONUSU	11
6.1. G-20 ZİRVESİ VE SURİYELİ MÜLTECİLER	11
6.2. İSLAM İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI (İİT) ZİRVESİ VE SURİYELİ MÜLTECİLER.....	12
6.3. DÜNYA İNSANİ ZİRVESİ VE SURİYELİ MÜLTECİLER	12
6.4. ULUSLARARASI KURULUŞLARIN DEĞERLENDİRME VE ELEŞTİRİLERİ.....	13
7. SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ TÜRKİYE'DEKİ MÜLTECİLERE YÖNELİK YAPTIKLARI ÇALIŞMALAR	13
8. BAZI ULUSLARARASI KURUM, KURULUŞ VE SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİNİN MÜLTECİLER KONUSUNDAKİ ÇALIŞMALARİ	14
DEĞERLENDİRME VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.....	15
YARARLANILAN KAYNAKLAR	16

1. GENEL OLARAK GÖÇ

Göçün her boyutu konusunda her zaman derin tartışmalar mevcuttur. Bu bağlamda göç; göçmen, mülteci, gurbetçi, sığınmacı kavramlarının birbirinden farkı, göç veren ve göç alan ülkelerin durumu, göçle gelen yararlar ve zararlar bağlamında en yakıcı bir şekilde ele alınmaktadır.

Genel itibariyle bir değerlendirme yapıldığında, göçün önemli bir durum olması sebebiyle, göç hareketlerinin iyi yönetilmesi gerektiği açıktır. Göçmenlerin insan haklarının korunmasını öncelik alan, işgücü piyasasına katkılarını sağlayacak politikaların geliştirilmesi önem arz etmektedir.

Bu rapor, Türkiye'ye gelen Suriyeli göçmenlerin emek piyasasına entegrasyonundaki durumu iyi örnekler çerçevesinde ortaya koymaktadır.

2. TÜRKİYE VE GÖÇ

Ülkemiz coğrafi konumu sebebiyle, tarihi kuruluşundan bu yana farklı göç hareketlerine tanıklık etmiştir.

Esas itibariyle, Türkiye'ye yönelen göçler genel olarak 3 grupta değerlendirilebilir:

1- Birinci grup, Doğu Bloğu'nun çökmesiyle; Doğu Almanya, Rusya, Ukrayna ve benzeri ülkelerden yasal olarak giriş yapan fakat yasal süreleri dolmasına karşın kalmaya devam eden grubu oluşturmaktadır.

2- İkinci grup, transit göçmenler olarak tanımlanan, ülkelerindeki siyasal karmaşadan dolayı ülkemize gelmeyi tercih eden gruptur. Bu grupta, İran, Afganistan, Hindistan uyruklu kişiler yer almaktadır.

3- Üçüncü grup ise, ülkemizde sığınma başvurusunda bulunan gruptur.

Avrupa Birliği Sürecindeki AB Müzakerelerinde 24. Fasılda önemli bir yer tutan göç ve uluslararası koruma konuları, ülkemizin kapsamlı çalışmalar yapmasını zorunlu hale getirmiştir.

Bu kapsamda, 25 Mart 2005 tarihinde "**İltica ve Göç Alanındaki Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Eylem Planı**" onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

Ülkemizin tarihi geçmişinde, en yoğun olarak yaşanan nüfus hareketlerinden biri kuşkusuz 2010 yılı sonlarında Arap ülkelerinde meydana gelen isyanlar ve protestolar sonucunda, yaşanan çatışmalardan kaçmak isteyen Suriyeli'lerin Türkiye'nin sınır bölgelerine doğru hareketlenmesiyle olmuştur. Birçok Suriyeli ülkemize sığınmıştır. Iraklılar, Afganlar ve Libyalılara ek olarak, milyonlarca Suriyeli de ülkemize sığınmıştır.

Bugün Arap Baharı'nın yaşandığı Arap ülkelerinin hepsi aynı birlik (UFM-Akdeniz için Birlik) içerisinde yer almaktadır. Bu açıdan bakıldığında başta Suriye olmak üzere Arap ülkelerinden yapılan göçler AB'nin geniş kurumsal yapısıyla doğrudan ilgilidir.

2.1. SURIYE'DEN TÜRKİYE'YE GÖÇ HAREKETİ

2011 yılından itibaren ülkemizi en çok etkileyen konu Suriye'den ülkemize yaşanan göç hareketi olmuştur.

Suriye'de yaşanan insani krizin büyümesi sonucunda sınır bölgemizde hareketlilik meydana gelmiştir. 300-400 kadar Suriye vatandaşının, 29.04.2011 tarihinde Hatay ili Yayladağı ilçesindeki Cilvegözü sınır kapısına doğru hareketlenmesi Suriye'den Türkiye'ye yönelik ilk toplu nüfus hareketini oluşturmuştur.

İç karışıklıkların başlamasından bu yana, Suriye ile güçlü tarihi, kültürel ve komşuluk bağları olan Türkiye, bu durumdan etkilenen Suriye vatandaşları için **«açık kapı politikası»** izlemiştir.

Türkiye, Suriye'de yaşanan bu insanlık dışı muamelelere kayıtsız kalmamış, gerek sınırları içerisindeki geçici barınma merkezlerinde ve çeşitli illerde, gerekse Suriye sınırları içerisindeki geçici barınma merkezlerinde ve çeşitli yerleşim yerlerinde bu trajediden etkilenen Suriye vatandaşlarına insani yardım sağlamada en cömert davranan, organize olan ve sistematik hizmet sunan ülke olmuştur.

Türk toplumu, kamu kurumları ve Türk STK'ları, sığınmacılara sunulan tüm bu hizmetleri insanlık ve misafirperverlik olarak değerlendirmektedir. Davetkâr ve kucaklayıcı bir dil kullanan Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliği, Suriyelilere ev sahipliği yapmak hususunda Türk toplumunu oldukça cesaretlendirmektedir.

Mayıs – Haziran 2011 tarihinden itibaren, Hatay ili Yayladağı, Altınözü ve Reyhanlı ilçelerine gelen ve "geçici kabulleri" yapılan Suriye vatandaşları, ilk etapta buralarda kurulan çadır kentlere yerleştirilmiştir.

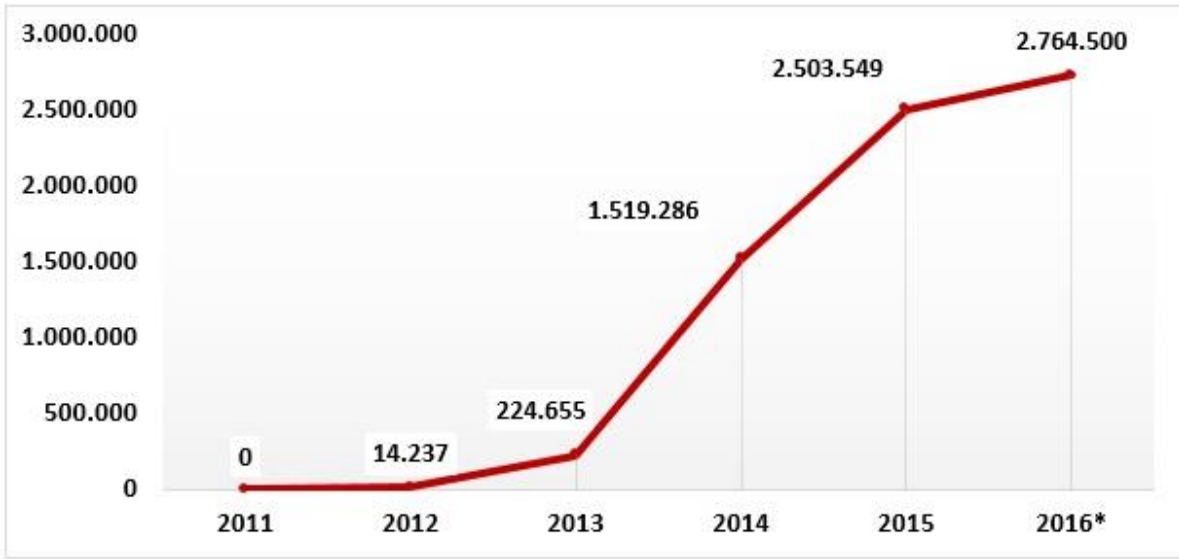
Zaman içerisinde, göç eden nüfusun artmasıyla birlikte, illerde, yardım merkezlerinde ve çadır kentlerde artış olmuştur.

Kısa adı AFAD olan Afet ve Acil Yardım Genel Müdürlüğü, Suriyeli misafirlerimizin tüm insani ihtiyaçlarını karşılayabilmek amacıyla, barınma merkezlerinin inşası ve yönetimi konusunda yüksek standartlar geliştirmiştir.

Bundan hareketle, Türkiye'deki Suriyeli mültecilere ilişkin bazı istatistikleri ve onlara Türkiye tarafından sunulan yaşam koşullarına dair bazı bilgileri sizlerle paylaşmak istiyoruz.

Türkiye'de, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün yayınladığı verilere göre, biyometrik verileri alınarak kayıt alınan, barınma merkezleri ve barınma merkezleri dışında yaşayan toplam Suriyeli sayısı 2.764.500'dür.

YILLARA GÖRE GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURİYELİLER

*03.11.2016 tarihi itibarıyla

Kaynak: http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik Erişim Tarihi: 07.11.2016

Türkiye, dünyanın 2011 yılından bu yana dünyanın en büyük Suriyeli nüfusuna ev sahipliği yapan konumdadır.

Bununla birlikte, Türkiye Suriyeli sığınmacılar için bugüne kadar **12.5 milyar Dolar** harcamıştır. Tüm mülteciler içinse, bugüne kadar toplamda 25 milyar dolar harcamıştır (http://www.yenicaggazetesi.com.tr/erdogan-suriyeliler-icin-vatandasik-surecini-bas_lattik-146551h.htm Erişim Tarihi: 07.11.2016).

Esas olarak bu kişilere güvenlik, konaklama, gıda, sağlık, eğitim, istihdam, din başta olmak üzere birçok alanda kapsamlı hizmetler sunulmaktadır. Sunulan hizmetlerden memnuniyet düzeyi genel olarak yüksektir.

Türkiye'de güçlü bir siyasi iradenin ve sivil toplum anlayışının varlığından da hareketle, kamu ve özel sektör işbirliği, afet ve acil yardım kuruluşlarının çok iyi hazırlanmaları, iyi organize olmaları ve büyük bir kapasiteye sahip olmaları gurur vericidir.

Çok sayıda Sivil Toplum Kuruluşu aktif bir şekilde toplumu ve imkanları harekete geçirmek yönünde faaliyet göstermektedir. Sivil Toplum Kuruluşları, sığınmacılara dönük AFAD, KIZILAY gibi kamu kurumları kanalıyla veya doğrudan yardım yapmaktadır. HAK-İŞ Konfederasyonu da, imkanları nispetinde bu kampanyalara destek vermektedir.

Bununla birlikte; Türkiye'deki göçmenler, mülteciler ve onların meseleleriyle ilgilenen, Türk ortaklarıyla işbirliği yapan uluslararası kuruluşlar da vardır.

Bu uluslararası kuruluşlar şu şekilde sıralanabilir:

EU	: Avrupa Birliği
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu
ILO	: Uluslararası Çalışma Örgütü
UN	: Birleşmiş Milletler
UNHCR	: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
IOM	: Uluslararası Göç Teşkilatı
WFP	: Dünya Gıda Programı vb.

2.1.1. TÜRKİYE'DE MÜLTECİLER İÇİN YAPILAN HUKUKİ DÜZENLEMELER:

Türkiye'ye sığınan Suriyeli mültecilerin hukuki statüsü, konunun en çok tartışılan boyutlarından birini oluşturmaktadır. Türkiye'de mültecilik mevzuatının temelini **1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesi** oluşturmaktadır. Bu sözleşmeye “coğrafi sınırlama” ile taraf olan Türkiye, sadece Avrupa'dan Türkiye'ye gelen kişilere mülteci statüsü vermektedir. Avrupa dışından gelmiş kişiler ise Türkiye'ye geçici olarak sığınabilmekte ve kendilerine “sığınmacı” statüsü verilmektedir.

2011 yılı Nisan ayından itibaren Türkiye'ye gelen Suriyeli mülteciler, önce “misafir” şeklinde tanımlansa da, Ekim 2011 tarihinden itibaren Suriyeli misafirler İçişleri Bakanlığı'nın 1994 Yönetmeliği'nin 10. Maddesi gereğince Geçici Koruma Statüsüne alınmıştır. Geçici koruma statüsü ile ilgili yönetmeliğin hazırlanması 2014 yılında gerçekleşmiştir.

“Sığınmacı” statüsü, mültecilikten doğan bazı doğal hakları içermediğinden, Türkiye yönetmelik ve genelgeler çıkararak Suriyeliler lehine özel uygulamaları yürürlüğe koymuştur.

Bu kapsamda Türk Mevzuatında 8 temel mevzuat yürürlüğe girmiştir.

<u>2012</u>	<u>2013</u>	<u>2013</u>	<u>2014</u>	<u>2014</u>	<u>2016</u>	<u>2016</u>	<u>2016</u>
Türkiye'ye Toplu Sığınma Amacıyla Gelen Suriye Arap Cumhuriyeti Vatandaşlarının ve Suriye Arap Cumhuriyetinde İkamet Eden Vatansız Kişilerin Kabulüne ve Barındırılmasına İlişkin Yönerge	6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu	Ülkemizde Geçici Koruma Altında Bulunan Suriye Vatandaşlarına Yönelik Eğitim Hizmetleri	6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK)'nun ilgili maddeleri yürürlüğe girmiştir.	6883 Sayılı Geçici Koruma Yönetmeliği	Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik	Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi ve Uluslararası Koruma Statüsü Sahibi Kişilerin Çalışmasına Dair Yönetmelik	6735 Uluslararası İşgücü Kanunu

Düzenlemelere ilişkin açıklamalar şöyledir:

a) **30/03/2012** tarihinde “**Türkiye'ye Toplu Sığınma Amacıyla Gelen Suriye Arap Cumhuriyeti Vatandaşlarının ve Suriye Arap Cumhuriyetinde İkamet Eden Vatansız Kişilerin Kabulüne ve Barındırılmasına İlişkin Yönerge**” İçişleri Bakanlığı tarafından yürürlüğe konulmuştur. Bu yönerge ile Geçici Koruma altında oldukları kabul edilmiştir.

b) Bu hususlar nedeniyle iç hukukta mevzuat değişikliği yapılması zarureti doğmuştur. **11 Nisan 2013** tarihinde **6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu** çıkarılmıştır. Bu kanun düzenlemesi ile yabancıların Türkiye'ye girişleri, Türkiye'de kalışları ve Türkiye'den çıkışları ile Türkiye'den koruma talep eden yabancılara sağlanacak korumanın kapsamına ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasları ve İçişleri Bakanlığına bağlı **Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün** kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarını ilişkin yeni bir düzenleme yapılmıştır. İlgili hükümlerin yürürlüğe girmesi 1 yıl sonra olmuştur.

c) **11 Nisan 2014** tarihinde, daha önce Resmi Gazete'de yayımlanarak düzenlemeler yapılan **6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK)'nun ilgili maddeleri** yürürlüğe girmiştir.

6458 Sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce “mülteci” ve “sığınmacı” kavramlarıyla ifade edilen yabancı statüleri bu kanunun yürürlüğe girmesinden sonra 3 ayrı statü altında düzenlenmiştir. 6458 Sayılı Kanun’un 3. Kısımında “Uluslararası Koruma” başlığıyla yapılan düzenlemede;

- “Mülteci”,
- “Şartlı Mülteci”
- “İkincil Koruma” adı altında yabancılar yönünden üç ayrı hukuki statü oluşturulmuştur.

6458 Sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce Danıştay vermiş olduğu kararda mülteci ve sığınmacı kavramlarını uluslararası hukukun yüklediği yükümlülük bağlamında birbirinden ayırmamış, her iki statünün dayanağının da 1951 Tarihli Cenevre Sözleşmesi olduğunu, bu sözleşmenin yüklediği geri çevirmeme ilkesi uyarınca ülkeye korunma talebiyle giren yabancıların taleplerinin varlığı halinde statüsünün araştırılması ve bu araştırma sonucuna göre statü tayini yapılması gerektiğini belirtmiştir (<http://akademikperspektif.com/2015/02/23/turkiyedeki-suriyelilerin-hukuki-statusu-uzerine-bir-calisma/> Erişim Tarihi: 14.07.2016).

d) 26 Eylül 2013 tarihinde, “Ülkemizde Geçici Koruma Altında Bulunan Suriye Vatandaşlarına Yönelik Eğitim Öğretim Hizmetleri” başlıklı kapsamlı bir Genelge çıkarılmıştır.

Genelgede şu hususlar kararlaştırılmıştır:

- Eğitimlerine ara vermek zorunda kalmış kamp içindeki Suriyeli çocuklara sene kaybı yaşamamalarını sağlayacak bir nitelikte eğitimin sunulması,
- Bu bağlamda yürütülecek eğitim hizmetlerinin koordinasyonunun Milli Eğitim Bakanlığı’nın (MEB) sorumluluğunda olması,
- Öğretmen ihtiyacının, o ildeki norm fazlası öğretmenlerden, yeterli olmaması durumunda şartlara uygun Arapça bilen kişilerin ders ücreti karşılığında Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından görevlendirilerek karşılanması,
- Aynı şekilde Suriyeli vatandaşlar arasından çocuklara eğitim vermek isteyen öğretmen veya şartlara uygun kişilerin, MEB tarafından değerlendirilerek ancak ücret talep etmemesi koşulu ile tamamen gönüllülük esasına dayalı bir şekilde görevlendirilmesinin yapılması,
- Türkçe öğrenmek isteyen Suriyeliler için tesis imkanları doğrultusunda Türkçe ve mesleki eğitim kurslarının açılması.

e) Ekim 2014 tarihinde 6883 Sayılı Geçici Koruma Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir. Söz konusu yönetmelik ile, Suriye Arap Cumhuriyetinden ülkemize gelen Suriyeliler ile vatansızlar ve mülteciler geçici koruma kapsamına alınmışlardır.

Yönetmelik, Türkiye’de kendilerine “geçici koruma statüsü” verilen Suriyelilerin bağlı oldukları geçici koruma rejimine bir düzenleme getirerek, Suriyeli mültecilerin yasal statüleri, hakları ve alacakları sosyal yardımları netleştirilmiştir.

6883 sayılı Geçici Koruma Yönetmeliğinin “**Geçici Koruma Kimlik Belgesi**” başlıklı 22 nci maddesi gereğince, kayıt işlemleri tamamlananlara, valilikler tarafından geçici koruma kimlik belgesi düzenlenmekte ve bu yabancılara yabancı kimlik numarası tahsis edilmektedir.

Bu kapsamda, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün sayfasından “Geçici Koruma Yabancı Kimlik No” sekmesinden giriş yaparak yabancı kimlik numarasına erişilebilmektedir.

Geçici Koruma Kimlik belgesi kayıt altına alınan Suriyelilere verilmektedir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün son verilerinde biyometrik verileri alınarak kayıt altına alınan ve geçici koruma kimlik belgesi verilen Suriyeli sayısı 2.764.500’tür. (03 Kasım 2016 verileri)

f) 15/1/2016 tarihinde yürürlüğe giren “Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik” ile ülkemizde geçici koruma sağlanan yabancılara;

- **Mevsimlik tarım ve hayvancılık işlerinde Valiliklere (Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüklerine) başvurarak yararlanabilecekleri muafiyet kapsamında,**
- **Diğer tüm işlerde ise e-Devlet Kapısı üzerinden yabancıyı çalıştıracak işveren tarafından doğrudan Bakanlığa yapılacak başvuruyla çalışma izni olarak yasal olarak çalışma imkanı tanınmaktadır.**

Söz konusu düzenleme ile geçici koruma sağlanan yabancılara, en az 6 aydır Türkiye'de kayıtlı olarak bulunmaları kaydıyla, kalma izni verilen illerde çalışma iznine başvuru imkanı verilmektedir.

Türkiye, her geçen gün daha çok sayıda mülteciye çalışma izni vermektedir. Çalışma izni alanların büyük bölümü işbaşı yapmıştır. Ayrıca, bu zamana kadar 10 bin Suriyeliye kendi işlerini kurma izni verilmiştir.

g) Nisan 2016'da Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi ve Uluslararası Koruma Statüsü Sahibi Kişilerin Çalışmasına Dair Yönetmelik çıkarılmıştır. Bu yönetmelik, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu uyarınca başvuru sahibi, mülteci, şartlı mülteci, ikincil koruma statüsü sahibi sayılan yabancıların Türkiye'de çalışmalarına ilişkin usul ve esasları belirlemek için çıkarılmıştır. Yönetmelikte yer alan hususlardan bazıları şöyledir:

- Mülteci veya ikincil koruma statüsü sahibinin kimlik belgesi, çalışma izni yerine geçer ve bu durum kimlik belgesine yazılır.
- Çalışma izni başvuruları e-Devlet Kapısı üzerinden Bakanlığa yapılır.
- Mevsimlik tarım veya hayvancılık işlerinde çalışacak başvuru sahibi ve şartlı mülteci statüsü sahibi yabancılar, çalışma izni muafiyeti kapsamındadır.
- Başvuruları olumlu değerlendirilen başvuru sahibinden veya şartlı mülteci ya da bunların işverenlerinden 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu hükümleri gereğince çalışma izni harcı tahsil edilir.
- Başvuru sahibi veya şartlı mülteci adına düzenlenen çalışma izni veya çalışma izni muafiyet belgeleri 6458 sayılı Kanunda düzenlenen ikamet izinleri yerine geçmez.
- Başvuru sahibi veya şartlı mülteci Türkiye İş Kurumu tarafından aktif işgücü hizmetleri kapsamında düzenlenen kurs ve programlar kapsamında bir işyerinde mesleki eğitim ve işbaşı eğitimi görebilir.

h) Ayrıca, yabancıların kayıt dışı çalışmalarının önlenmesi, yerli-yabancı işgücü dengesi kurularak, nitelikli yabancı işgücünden de yararlanılmasını öngören "6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu" TBMM, Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu'nda kabul edilmiş, 13 Ağustos 2016 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Kanunun getirdiği yenilikler:

- **Uluslararası İşgücü Politikası Danışma Kurulu:** Kurul, uluslararası işgücü hareketliliği, istihdam, kalkınma plan ve programları, Türkiye'nin taraf olduğu ikili veya çok taraflı anlaşmalar gibi çok boyutlu konular üzerinde çalışacaktır. Yılda en az 1 kes toplanacak kurula işçi ve işveren konfederasyonlarının da kurul üyesi olarak toplantılara davet edileceği kararlaştırılmıştır.
- **Çalışma izni, muafiyeti ve çalışma izni türleri:** Yabancı istihdamı taleplerini almak, değerlendirmek ve uluslararası işgücünün etkilerini izlemek üzere Yabancı Başvuru, Değerlendirme ve İzleme Sistemi kurulması kararlaştırılmıştır. İlgili maddede, çalışma izninin istisnai olarak verileceği yabancılar sıralanmıştır. Bu yabancılar arasında, geçici koruma altında bulunanlar da yer almaktadır. Çalışma izni türleri ise, 1 yıla kadar, süresiz ve bağımsız olarak düzenlenmiştir.
- **Turkuaz kart:** Eğitim düzeyi, mesleki deneyimi, bilim ve teknolojiye katkısı yüksek kişilere ilk 3 yılı geçiş süresi olmak üzere turkuaz kart verileceği kanunda düzenlenmiştir. Fakat, turkuaz kartın geçici koruma sağlanan yabancılara verilmeyeceği ilgili maddede belirtilmiştir. (Madde 11, 6. bendi)
Bu sistem sayesinde yabancıların, yapacağı yatırımla ekonomiye ve istihdama olumlu etkisinin en üst düzeye çıkarılması, nitelikleri ile de Türkiye'ye stratejik alanlarda önemli katkılar sağlaması beklenmektedir. Turkuaz karta sahip olanlar geçiş süresinin ardından süresiz çalışma hakkına sahip olacaktır.
- **Yabancı öğrencilere çalışma izni verilmesi:** Türkiye'deki bir yüksek öğretim kurumunda örgün eğitim gören yabancı öğrenciler de çalışma izni almak için başvuruda bulunabileceği kanunda düzenlenmiştir.

2.1.2. TÜRKİYE'NİN SURİYELİ SİĞİNMACILARA SAĞLADIĞI HİZMETLER

Türkiye'nin Suriyeli sığınmacılara sağladığı hizmetler genel itibarıyla 4 başlıkta değerlendirilebilir.

- Birincisi; ilk göç hareketiyle birlikte hızlı bir şekilde kurulan kamplar ve çadır kentler,
- İkincisi kamplara yerleşen Suriyelilere tanınan sosyal hak ve hizmetler,
- Üçüncüsü çalışma izinleri,
- Dördüncüsü de kamp dışında kalan Suriyelilere yönelik düzenlenen çalışmalar.

2.1.2.1. Kamplar ve Çadır Kentler

Suriye'den Türkiye'ye ilk göç hareketiyle birlikte, sınırlarda kamplar kurulmuştur. Bununla birlikte, çadır kentlerin kurulmasını Türk Kızılayı yapmaktadır.

Kurulan konteyner kent ve çadır kentlerde tüm koordinasyon, ulusal ve uluslararası her türlü afet ve acil durumda olduğu gibi, Suriye'den gelen misafirlerle ilgili sorumlu kurum olan Başbakanlık AFAD (Afet ve Acil Yardım Genel Müdürlüğü) tarafından sağlanmaktadır.

10 ilde, 10 yardım merkezinde, 26 kamp kurulmuştur. Kampların olduğu iller, Suriye hududuna komşu olan Hatay, Gaziantep, Şanlıurfa, Kilis, Mardin, Kahramanmaraş, Adıyaman, Osmaniye, Adana, Malatya illeridir. Barınma Merkezlerindeki Suriyeli Sayısı **255.686** 'dir (**AFAD, 7 Kasım 2016**).

Geçici barınma merkezlerinde sunulan hizmetler ve kolaylıklar, dünyanın başka yerlerindeki mülteci kamplarındakilerin çok ötesindedir. Konteyner kent ve çadır kentler arasında farklar olsa da, genel olarak tüm kamplarda belli bir standartın tutturulduğunu söylemek mümkündür. Kampta gece ışıklandırması bulunmaktadır ve koruma görevlileri kamp içinde görev yapmaktadır. Bu nedenle her yerleşim yerinde olabilecek kavga vb. olayların dışında ciddi bir güvenlik sorunu yaşanmamaktadır.

Türkiye'de AFAD, Türk Kızılayı, Diyanet Vakfı, Göç İdaresi gibi sığınmacılardan sorumlu kamu kurum ve kuruluşları ve Sivil Toplum Kuruluşları sığınmacılara dönük kendi stratejik eylem planını hazırlamakta ve geliştirmektedir.

2.1.2.2. Sosyal Hak ve Hizmetler

İlgili bakanlık, kamu kurum ve kuruluşları ile Türk Kızılayı'nca çadır kentlerde ve konteyner kentlerde barınma, gıda, sağlık, güvenlik, sosyal aktivite, eğitim, ibadet, tercümanlık, haberleşme, bankacılık ve diğer hizmetler verilmektedir. Bu hizmetleri genel olarak şöyle sıralayabiliriz:

- Suriye'den ülkemize yönelik nüfus hareketlerinin artması ve söz konusu kişilerin büyükşehirlerimiz başta olmak üzere tüm illerimize yayılması nedeniyle ortaya çıkan sağlık sorunlarının çözülmesi amacıyla genelge yayımlanmış ve ülkemizdeki Suriyelilerin tüm giderleri ücretsiz hale getirilmiştir.
- Barınma merkezlerinde okul, cami, ticaret, polis ve sağlık merkezi, basın brifing birimi, çocuk oyun alanları, televizyon izleme üniteleri, market, su deposu, arıtma merkezi, trafo ve jeneratör gibi donatılar yer almaktadır.
- Camiler, spor alanları gibi sosyal tesislere ek olarak birçok kurs açılmıştır. Kurslar, sosyalleşmenin yanı sıra Suriyelilerin ileride meslek sahibi olmasına katkı sağlamaktadır. Suriyeliler; İngilizce, Türkçe, Arapça, bilgisayar, kuaförlük, dikiş-nakış ve halıcılık gibi kurslardan Banyo ve tuvalet imkanları açısından da Türkiye'deki kampların diğer ülkelerdeki kamplardan ileri imkanlara sahip olduğunu söylemek mümkündür. Kamplarda mültecilere sunulan çamaşır yıkama imkanları son derece iyidir.
- Birleşmiş Milletler Dünya Gıda Programı (WFP) ile Türk Kızılayı işbirliğinde hayata geçirilen "gıda kart" kampanyası ile, kamplardaki her bireye 80 TL tutarında miktar yüklenerek ödeme kartları verilmiştir. E-Kupon olarak isimlendirilen bu peşin ödeme kartları ile sığınmacılar kendi bireysel ihtiyaçlarını özgürce karşılamıştır. Türk Kızılayı ile BM Dünya Gıda Programı (WFP) iş birliğinde başlatılan Kızılay Gıda Kartı uygulamasından, 150 bini kamplarda olmak üzere 250 bini aşkın Suriyeli sığınmacının yararlandığı bildirilmiştir (<http://www.trthaber.com/haber/turkiye/suriyelilerin-yuzunu-kizilay-gida-karti-guldurdu-255898.html> Erişim Tarihi: 08.11.2016).

Ayrıca; Finansmanı AB'nce sağlanan "Yabancılar Yönelik Sosyal Uyum Yardım Programı" kapsamında, Türk Kızılayı geliştirdiği "Kızılay Kart" ile 1 milyon Suriyeliye, her ay 100 Lira yardım yapmaktadır.

- Türkiye Diyanet Vakfı, gıda kolileri sunmakta ve bir defalık 100 TL'lik kredi yüklü Alışveriş Kartı dağıtmaktadır.
- Bunun yanı sıra mültecilere kuru gıda yardımı yapılmaktadır. Her konteyner ve çadıra mutfak setleri dağıtılmıştır. Kamp içinde kurulmuş olan ortak mutfak alanlarında her aile kendi isteğine göre yemeklerini pişirmektedir.
- Kamplarda internete kadar varan iletişim altyapısı mevcuttur.
- Her sığınmacı, devletin sağlık bakım hizmetleri kapsamındadır. Dolayısıyla, her kayıtlı bireyin temel ihtiyaçları devlete tarafından karşılanmaktadır.
- Mülteci çocuklarına eğitim hizmeti sunulmaktadır. Onlar okula gitmek istemeseler bile, devlet onlara ulaşmak ve onları okula yönlendirmek hususunda kararlı bir tavır sergilemektedir.
- 23 Eylül 2014 tarihinde 2014/21 sayılı Yabancılara Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri başlıklı genelge ile Suriyeli çocuklara sunulacak eğitim hizmetleri belirli bir standarda bağlanmış ve güvence altına alınmıştır. Dahası MEB'in yayımlanmış olduğu 2015-2019 Stratejik Planında ilk defa mültecilerin eğitimlerine yönelik planların yer aldığı görülmektedir.
- Kayıt kabulü için gerekli olan şartları taşıyan Suriyeli öğrenciler, diploma ve öğrenim belgelerine göre denklikleri yapılarak yerleştirilmekte ve öğrenim göreceği okula yönlendirilerek eğitim öğretim hizmetinden faydalanmaktadır. Yabancı kimlik numarası bulunan yabancıların her türlü veri girişi e-okul ve yaygın otomasyon sistemleri üzerinden yapılmaktadır.
- MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü altında "Göç ve Acil Durum Eğitim Daire Başkanlığı" oluşturulmuştur (http://hbogm.meb.gov.tr/www/goc-ve-acil-durum-egitim-daire-baskanligi/iceri_k/497 Erişim Tarihi: 10.11.2016).
- Suriye'den ülkemize yönelik nüfus hareketleri sonucu ülkemize giriş yapan pasaportsuz Suriyelilerin (üniversite çağındaki) üniversite sıkıntıları giderilmekte ve pasaportsuz Suriyelilerin de ülkemiz üniversitelerinden yararlanabilmeleri sağlanmaktadır.
- Hükümet yetkilileri, mültecilerin meslek haritalarını çıkarmak ve onlara uygun kariyer yol haritaları hazırlamak konusunda çalışmaktadır. Sığınmacıların nitelik değerlendirme tablosu (haritalaması), sürecin doğru yönetilmesi açısından yüksek önem taşımaktadır. Bu durum, hem sürece katkı vermek hem de süreçten faydalanmak isteyenlere yardımcı olmak üzere bir sınıflandırma yapmamıza yardımcı olacaktır.
- Kamplarda kalan Suriyeli sığınmacılara yönelik çeşitli sektörlerde mesleki eğitim faaliyetleri düzenlenmektedir. Ulusal ve uluslararası birçok sivil toplum kuruluşu özelden mesleki eğitim kursları düzenlemekte, başta dil sorununun çözülmesi olmak üzere, sosyal entegrasyonlarının sağlanması için projeler üretmektedir.

2.1.2.3. İkamet İzni

Suriyelilere oturma izni konusunda Bakanlıktan Emniyete bilgi verilerek, 1 yıla kadar ikamet izni alınması konusunda kolaylık sağlanmıştır. Suriyeliler pasaportları ile birlikte buldukları İl Emniyet Yabancılar Şubesine giderek başvuru yapabilirler. Ancak pasaportları bulunmayan Suriyelilere İkamet İzni verilmemektedir (<http://www.yabancicalismaiznlerim.com/suriyeli.html> Erişim Tarihi: 07.11.2016).

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün verilerine göre; 2016 yılı itibarıyla toplam 390.189 kişi ikamet izni almıştır.

2.1.2.4. Çalışma İzni

Suriye göçü ile birlikte, ülkemizde ikamet izni olan Suriyeli yabancıların kayıtlı çalışmalarının sağlanması ve haklarının yasal olarak korunması için, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından çalışma izni verilmektedir.

Bu kapsamda da ülkemizde geçici koruma altında bulunan yabancıların çalışma hayatına yasal bir biçimde katılması, söz konusu Kanun ve Yönetmeliğin ardından kapsamlı olarak "Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik" ile düzenlenmiştir.

15/1/2016 tarihinde yürürlüğe giren “**Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik**” ile ülkemizde geçici koruma sağlanan yabancılardan çalışma iznine başvurabilmesi için aşağıdaki şartları taşıması beklenmektedir. Bu şartlar:

- a. Yabancıнын geçici koruma kapsamında olduğunu belirten geçici koruma kimlik belgesinin/yabancı tanıtma belgesinin ve yabancı kimlik numarasının olması
- b. Çalışma izni başvurusunun yapıldığı tarih itibarıyla en az altı aylık geçici koruma süresinin doldurulmuş olması,
- c. Geçici koruma kaydına göre yabancıya kalma hakkı sağlanan ilde çalışmak üzere başvuru yapılması,
- d. Ön izin alma zorunluluğu olan mesleklerde çalışacak geçici korunanların, ilgili Bakanlıklardan ön izin belgesinin alınmış olması.
- e. Geçici koruma sağlanan yabancıнын başka bir işverenin yanında çalışmak üzere düzenlenen çalışma izninin ya da bu yabancı için daha önce yapılmış sonuçlanmayan bir başvurusunun bulunmaması.

Ayrıca;

- Mevsimlik tarım ve hayvancılık işlerinde Valiliklere (Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüklerine) başvurarak yararlanabilecekleri muafiyet kapsamında çalışma izni tanımak,
- Diğer tüm işlerde ise e-Devlet Kapısı üzerinden yabancıyı çalıştıracak işveren tarafından doğrudan Bakanlığa yapılacak başvuruyla çalışma izni olarak yasal olarak çalışma imkanı tanınmaktadır. Bu kapsamda, Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinleri Modülü 1 Şubat 2016 tarihinde erişime açılmıştır (<http://www.csgb.gov.tr/home/news/gecici-korumadaki-yabancilara-calisma-hakki-yasallasiyor/> Erişim Tarihi: 14.07.2016).

Söz konusu düzenleme ile geçici koruma sağlanan yabancılara, en az 6 aydır Türkiye’de kayıtlı olarak bulunmaları kaydıyla, kalma izni verilen illerde çalışma iznine başvuru imkanı verilmektedir. Bununla birlikte, Suriyeli çalışan sayısının aynı işyerinde çalışan Türk vatandaşı sayısının %10 u geçmemesi de yönetmelikte belirtmiştir. Buna karşın, işveren iş yerinin kayıtlı olduğu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğünden çalışma izni başvurusundan önceki 4 haftalık sürede Suriyelilerin çalıştırılacağı işi yapacak aynı nitelikte Türk vatandaşı bulunmadığını belgelendirirse, istihdam kotası uygulanmamaktadır.

Yine kamu yararına çalışan dernek statüsüne sahip dernekler ile vergi muafiyeti tanınan vakıflarca insani yardım hizmeti faaliyetlerinde çalıştırılmak istenen Suriyelilere ilişkin yapılan çalışma izin taleplerinin değerlendirilmesinde istihdam kotası söz konusu değildir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın verilerine göre Türkiye’de çalışma izni başvurusunda bulunan 6 bin 686 Suriyeli sığınmacıdan 5 bin 502 sığınmacıya çalışma izni verilmiştir (<http://www.bloomberght.com/haberler/haber/1892342-calisma-bakanligi-38-bin-yabanciya-calisma-izni-verdi> Erişim Tarihi: 07.11.2016). 1.184 kişinin ise, çeşitli sebeplerle çalışma izni başvuruları reddedilmiştir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bağlı Çalışma Genel Müdürlüğü tarafından Suriyeli sığınmacılara çalışma izinleri başta inşaat, tekstil ve imalat sektörleri için verilmiştir.

Fakat; Geçici Koruma Yönetmeliği kapsamında geçici koruması sonlandırılan veya iptal edilen yabancıların almış olduğu çalışma izinleri iptal edilmektedir.

http://www.calismamevzuati.com/gecici_koruma_saglananlara_calisma_izni_verilmesi_haber108.html

Erişim Tarihi: 07.11.2016).

Çalışma izni alan Suriyelilere de, Türk vatandaşlarına uygulanan ücret politikaları uygulanmakta, asgari ücretin altında bir ödeme yapılmamaktadır. Geçici koruma kapsamında olan yabancılardan çalışma izni harcı alınmaktadır. (1 yıla kadar Süreli çalışma izin belgesinde 500 TL harç alınmaktadır.

Ayrıca, yabancıların kayıt dışı çalışmalarının önlenmesi, yerli-yabancı işgücü dengesi kurulması, nitelikli yabancı işgücünden yararlanılması ve uluslararası işgücü politikalarının belirlenmesi için **6735 Sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu** çıkarılmıştır.

Kanunda yer alan hususlar:

- **Uluslararası İşgücü Politikası Danışma Kurulu:** Kurul, uluslararası işgücüne ilişkin mevzuat geliştirme çalışmalarını, ulusal ve uluslararası gelişmeleri ve uygulamaları izlemek, Türkiye'nin ekonomik, sektörel ve bölgesel önceliklerine uygun politika önerilerini Bakanlığa bildirmek ile görevlidir. Kurul yılda en az 1 kez toplanacaktır.
- **Çalışma İzinleri ve İstisnai durumlar:** Kanunda, çalışma izinlerinin istisnai olarak verilebileceği yabancılar arasında, geçici koruma altında bulunanlar da yer almaktadır. (Suriyeliler gibi)
- **Yabancı başvuru, değerlendirme ve izleme sisteminin kurulması:** Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından, yabancı istihdamın taleplerini almak, değerlendirmek ve uluslararası işgücünün etkilerini izlemek üzere yabancı başvuru ve değerlendirme ve izleme sistemi kurulacaktır.
- **Yabancı öğrencilere çalışma hakkı:** Türkiye'de bir yükseköğretim kurumunda örgün öğretim programlarına kayıtlı yabancı öğrenciler, çalışma izni almak kaydıyla çalışabilirler.
- **Uluslararası İşgücü Genel Müdürlüğü:** Genel Müdürlüğün, yabancı istihdamı ve işgücü göçü ile ilgili ulusal ve uluslararası düzeyde faaliyette bulunmak, çalışma izni ve çalışma izni muafiyetine ilişkin iş ve işlemleri yürütmek, Uluslararası İşgücü Politikası Danışma Kurulunun sekreteryaya hizmetlerini yürütmek gibi görevleri vardır.

2.1.2.5. İşyerinde Mesleki Eğitim

Geçici koruma sağlanan yabancılar, en az 6 aylık geçici koruma süresinin doldurulmuş olması koşuluyla, Türkiye İş Kurumu tarafından aktif işgücü hizmetleri kapsamında düzenlenen kurs ve programlara katılabilir ve bu kapsamda bir işyerinde mesleki eğitim ve işbaşı eğitimi görebilirler (<http://www.calismaizni.gov.tr/media/1035/gkkuygulama.pdf> Erişim Tarihi: 07.11.2016).

2.1.2.6. Kamp Dışındaki Suriyelilerin Durumu

Her şeye rağmen, kamplarda yaşayan Suriyelilerin sıkıntı yaşamadığı söylenemez. Kamplardaki olumlu koşullara ve temel ihtiyaçların karşılanıyor olmasına rağmen Suriyelilerin büyük çoğunluğu kamp dışında yaşamayı seçmektedir.

Suriyeli sığınmacılar belli bir alan içinde her gün aynı şeyleri yapıyor olmaktan dolayı memnuniyetsizlik duymaktadır. Pek çok kişi de, gelir elde etmek için çalışmak istemektedir. Bu nedenle, kamp dışı yaşam daha riskli olsa da, Suriyeliler kamp dışında yaşamayı tercih etmektedir. Bununla birlikte, maddi durumu iyi olan Suriyeliler ve akrabalık bağları nedeniyle kamp dışında yaşamak isteyenlerin sayısı da oldukça fazladır.

Türkiye'de bulunun 2.764.500 kişinin, **255 bin 686 kişisi** kamplarda yaşamaktadır (<https://www.afad.gov.tr/tr/2374/Barinma-Merkezlerinde-Son-Durum> Erişim Tarihi: 07.11.2016).

Dolayısıyla, bu veriler ışığında 2,5 milyondan fazla kişi de kamp dışında yaşamaktadır. Bu sayının gün geçtikçe arttığı görülmektedir.

AFAD, Kamp dışında yaşayan Suriyeliler için de çalışmalar yürütmektedir. Bu kapsamda, AFAD tarafından geliştirilen Elektronik Yardım Dağıtım Sistemi (EYDAS) ile yardıma ihtiyacı olanlar ile yardım etmek isteyenler aynı havuzda toplanmaktadır. Buna göre arz ve talep eşleştirmesi yapılmak suretiyle yardımların en optimum şekilde dağıtımı gerçekleştirilmektedir. Sistem sayesinde mükerrer yardımların önüne geçilmesi, yardımların en muhtaç olandan başlayarak dağıtımının sağlanması ve mümkün olduğunca tüm ihtiyaç sahiplerine ulaşılması hedeflenmektedir.

Türkiye'deki Suriyelilerin kayıt yaptırılmaları halinde devlet hastanelerinden ücretsiz yararlanmaları sağlanmıştır.

Birçok vatandaşımız, Suriyeli akrabalarını yanına almakta, barınmalarına ve iş bulmalarına yardımcı olmaktadır.

Bununla birlikte, dışardan gelen ve o bölgeye yerleşen Suriyelilerin yerel halkın nüfusuna oranı giderek artmaktadır. Örneğin, 93 bin nüfusa sahip olan Kilis'te, 130.00 Suriyeli olduğu ileri sürülmektedir. Bu noktada, valilikler, ilgili tüm kurum ve kuruluşlar gereken tüm hassasiyeti göstermekte, tüm ihtiyaçları maksimum düzeyde karşılamak için çaba sarf etmektedir.

3. ÖNEMLİ GÜNDEM MADDESİ: SURIYELİ SİĞINMACILARA VATANDAŞLIK VERİLMESİ

Ülkemizdeki Suriyeli sığınmacılara vatandaşlık verileceğinin Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından açıklanması üzerine, vatandaşlık konusu ülkenin en önemli gündem maddesi haline gelmiştir.

Suriyeli'lere vatandaşlık verilmesine ilişkin detaylar net olarak bilinmemekle birlikte birtakım çalışmaları beraberinde getireceği öngörülmektedir.

Nasıl vatandaş olacaklar sorusuna cevap olarak, farklı yorumlar gündemde yer almaktadır (<http://www.haber7.com/guncel/haber/2034583-suriyelilerin-hepsi-vatandasliga-alinacak-mi-kac-suriyeli-vatandaslik-alacak> Erişim Tarihi 09.11.2016):

4. TÜRKİYE VE AVRUPA BİRLİĞİ ARASINDA İMZALANAN MÜLTECİ ANLAŞMALARI

4.1. GÖÇMEN ANLAŞMASI

Türkiye'ye gelen Suriyeliler, Türkiye üzerinden Avrupa ülkelerine geçmeye çalışmaktadır. Özellikle, Ege Denizi üzerinden Yunan adalarına gitmek için çaba vermektedirler. Fakat, sığınmacıların hem yasa dışı yolları kullanmaları hem de yüzlerce sığınmacının aynı bot üzerinde geçiş yapmaları gibi tehlikeli yolları kullanmaları nedeniyle hayatlarını kaybettikleri görülmektedir. Ölümlerin yanı sıra, bu geçişler sırasında Sahil Güvenlik ile Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nca alınan önlemlerin etkisiyle birçok sığınmacının da hayatı kurtarılmıştır.

Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği'nin verilerine göre, 2016'nın başından bu yana Ege'yi geçerek Yunan adalarına kaçak yollardan ulaşan 32 bin 924 göçmen bulunmaktadır (http://www.sqk.tsk.tr/baskanliklar/harekat/faaliyet_istatistikleri/du_zensiz_goc_istatistikleri_ege.html Erişim Tarihi: 09.11.2016).

Ancak, sorunun Avrupa ülkelerini de etkilemesi sonrasında, Avrupa Birliği ve Türkiye arasında bir anlaşma imzalanmıştır. 20 Mart 2016 itibaren yürürlüğe giren anlaşma kapsamında, Yunanistan'a kaçak geçiş yapan sığınmacıların, 4 Nisan 2016 tarihinden itibaren Türkiye'ye iade edilmesi kararlaştırılmıştır.

Mutabakatın imzalanmasından bu yana, Türkiye'ye iade edilen toplam sığınmacı sayısı 489 dur (<https://tr.sputniknews.com/turkiye/201609071024752488-yunanistan-midilli-ab-suriyeli-siginmaci-turkiye/> Erişim Tarihi: 09.11.2016).

Anlaşma kapsamında Türkiye ve AB ülkeleri arasındaki mülteci trafiğinin düzenli bir hale sokulmasından, Türkiye'nin AB üyelik sürecinin ve Türk vatandaşları için Schengen bölgesine vizesiz seyahat çalışmalarının hızlandırılmasına kadar birçok konuda yeni adımlar atılması öngörülmektedir.

Ayrıca söz konusu anlaşma kapsamında,

- Yunanistan'dan Türkiye'ye gelen her sığınmacı karşılığında Türkiye'den Avrupa Birliği ülkelerine bir sığınmacının yerleştirilmesi,
- Avrupa Birliği ve Türkiye arasında, Suriye'de ve özellikle Türkiye sınırına yakın yerlerde insani koşulların iyileştirilmesi için işbirliğinin yapılması,
- Türkiye'nin, yasa dışı göçü engellemek için gerekli adımlar atılması ve komşularla işbirliği yapılması da kararlaştırıldı.

Anlaşmayla birlikte personel ve bot sayısı arttırılan Sahil Güvenlik Komutanlığı'na bağlı ekiplerin yanı sıra Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'na ait savaş gemilerinin denetimleri sürdürülerek, çalışmalar devam ettirilmektedir.

Türkiye söz konusu anlaşma çerçevesinde bazı taleplerde bulunmuştur. Türkiye'nin Avrupa Birliği tarafından zirve sonuç metninde yer bulan talepleri ve talepler çerçevesindeki son durum şöyledir:

1. Vizesiz Avrupa: Türk vatandaşlarına AB ülkelerinde vizesiz seyahat etmelerini sağlayacak olan vize muafiyeti, geri kabul anlaşmasının karşılığı olarak belirlenmiştir. Türk vatandaşlarına Haziran 2016'dan itibaren Schengen bölgesinde vizeden muaf tutulması öngörülmekteydi. Ancak, AB Türkiye'nin vize muafiyeti için öngörülen 72 kriterden çoğunu sağladığını söylese de, vize muafiyeti konusunun ileri bir tarihe atıldığı görülmektedir.

2. Mali yardım: AB Komisyonu, söz konusu anlaşmada AB ülkelerinin mültecilere yardım amacıyla Türkiye'ye 3 milyar Euro mali yardım öngören fonu onayladığını duyurmuştu. Türkiye, gelecek 3 yıl için AB'den 6 milyar Euro'luk fon talebinde bulunmuştu. AB liderleri öncelikle ilk sözü verilen 3 milyar Euronun

mülteciler için hazırlanan projelere tahsis edilmesini, bu projelerin başarıya ulaşip ilk fon diliminin kullanılmasının ardından ikinci 3 milyar Euro'luk fonun da kullanıma açılmasının uygun olacağı konusunda anlaşmıştı. Ancak, Avrupa Birliği Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar için Temmuz ayına kadar taahhüt ettiği 3 milyar Euro'nun 467 milyon Euro'sunu göndermiştir (<http://www.abhaber.com/jean-claude-junckerden-turkiyeye-3-milyar-euro-cevabi-sozumuzu-tuttuk-english/> Erişim Tarihi: 09.11.2016).

3. AB üyelik süreci: Türkiye'nin üyelik müzakereleri kapsamında yeni başlıkların görüşmelere açılması talep edilmektedir. Türkiye'nin Suriyeliler özelinde benimsediği yaklaşım ve gerçekleştirdiği politikalar AB'ne üyelik sürecine olumlu katkı sağlayacağı görülmektedir.

Eylül ayı içerisinde gerçekleştirilen Türkiye-AB Yüksek Düzeyli Siyasi Diyalog Toplantısında müzakere süreci ve Türkiye ile AB arasındaki işbirliği ve Suriyelilere yardım konularına değinilmiştir. Toplantıda AB Bakanı ve Başmüzakareci Ömer Çelik katılım müzakereleri sürecinin Türkiye-AB ilişkilerinin kalbi olduğunu belirterek, 23. ve 24. Fasıllarının mevcut dönem başkanlığının bitmeden biran evvel açılması gerektiğini vurgulamıştır.

4.2. GERİ KABUL ANLAŞMASI

AB tarafı, bugüne kadar vize muafiyeti tanımayı öngördüğü ülkelerle önce Geri Kabul Anlaşması (GKA) imzalamış, bu anlaşmanın yürürlüğe girmesiyle birlikte bu ülkelerle vize muafiyeti sürecini gündeme getirmiştir (<http://www.mfa.gov.tr/soru-cevap.tr.mfa> Erişim Tarihi: 14.07.2016).

Türkiye ile Avrupa Birliği (AB) arasında 16 Aralık 2013 tarihinde imzalanan ve 2014 yılında TBMM'de kabul edilen geri kabul anlaşmasının 1 Haziran 2016 itibarıyla yürürlüğe girmesi kararı alınmıştır.

Anlaşma, Danimarka ve İrlanda dışındaki tüm AB ülkelerine, Türkiye rotasını kullanarak kaçak giriş yapan üçüncü ülke vatandaşlarının Türkiye'ye iade edilmesini öngörmektedir.

Ancak AB'nin "Vize Serbestisi" konusunda yaptığı, "Terör yasalarını değiştirin" baskısının ardından, serbest dolaşım konusunda karar almaması, Türkiye'nin birliğe yaptırım uygulaması ile sonuçlandı.

Türkiye, AB Komisyonu'nun, "1 Haziran itibarıyla tam olarak uygulanmaya başlanacağını" duyurduğu Geri Kabul Anlaşması'nı, "AB'nin anlaşmadan doğan ödevlerini yerine getirmediği" gerekçesiyle idari tedbir hakkını kullanarak dondurdu. Türkiye 1 Haziran'da yürürlüğe girdiği belirtilen Geri Kabul Anlaşması'nı "Vize Serbestisi Diyalogu sonuca ulaşmadığı" gerekçesiyle, askıya alacağını AB'ye bildirmişti (<http://www.abhaber.com/turkiye-geri-kabul-anlasmasini-askiya-aldi/> Erişim Tarihi: 14.07.2016). Vizeden muafiyet tartışmaları yoğun olarak devam etmektedir. Türkiye, AB'nin en son vize muafiyeti konusunda 2016 sonuna kadar sonuçlanmasını beklediğini belirtti.

5. MÜLTECİLER VE DİĞER ÜLKELER

Suriyeli mülteciler konusunda tartışmalar sadece AB üzerinden yürütülmektedir. Mülteci sorunu sadece Türkiye ile AB arasındaki bir konu gibi anlaşılmaktadır. Oysa Suriyeli mültecilere sahip çıkma ve sorumluluk alma konusunda Türkiye ile AB'nin yanında, Suriye konusunda uluslararası koalisyonda yer alan ülkeler de eşit derecede bu sorumluluğu üstlenmelidir. Bu ülkeler sorumluluklarını gerek mülteci kabul ederek, gerek maddi destekte bulunarak yapmalıdır. Örnek olarak; ABD, Kanada, Körfez ülkeleri ve Avusturalya gibi ülkeler bunlar arasındadır.

6. ULUSLARARASI ZİRVELER VE MÜLTECİ KONUSU

Uluslararası arenada gerçekleştirilen zirveler, bu zirvelere katılım sağlayan ülkelerin dünyanın çeşitli sorunlarını içeren konularda ortak eylem planları ve hedefler belirlemeleri açısından önemli platformlardır. Bu ortak hedef ve eylem planları içerisinde şüphesiz mülteciler konusu önemli yer tutmaktadır.

Özellikle Türkiye'nin ev sahipliğinde gerçekleştirilen G-20 Zirvesi'nde ve İslam İşbirliği Teşkilatı Zirvesi'nde, Suriyeli mültecilerin durumları konusunda önemli kararlar alınmıştır.

6.1. G-20 ZİRVESİ VE SURİYELİ MÜLTECİLER

G-20 Zirvesi, dünyanın en büyük 20 ekonomisini oluşturan ülkelerin devlet ve hükümet başkanlarının katıldığı, her yıl farklı bir ülkenin ev sahipliğinde gerçekleştirilen toplantıdır. Sözü edilen zirvenin 2015 yılında Türkiye ev sahipliği yapmıştır.

15-16 Kasım 2015 yılında Antalya'da gerçekleştirilen G-20 Liderler Zirvesi'nde yayınlanan ortak bildiriye, mülteci krizi konusunda daha güçlü kolektif eyleme ihtiyaç olduğu belirtilerek, "Dünyanın en büyük

ekonomileri arasında yer alan ülkelerin liderleri olarak bu durumun çözümlenmesi için harekete geçme sorumluluğuna sahipler" ifadesine yer verilmiştir (G-20 Açılım Grupları Liderlerinden Mülteciler Çağrısı, <http://www.cnnturk.com/turkiye/g-20-acilim-gruplari-liderlerinden-multeciler-cagrisi> Erişim Tarihi:14.07.2016).

Bununla birlikte Avrupa Birliği için de zirvenin en önemli gündem maddesi Suriyeli mülteciler konusu olmuştur. Suriyeli mülteciler konusunda en fazla etkilenen ülkenin Türkiye olduğu zirvede gündeme gelmiştir. Bununla birlikte, bu konuda gerçekleşecek tüm sorunlarda Türkiye'nin güçlü çözüm ortaklarıyla birlikte harekete etmesi ve Avrupa Birliği'nin bu konuda destek vermesi zirvenin önemli çıktılarından.

Bildiride, G20'den talep edilen konu başlıkları da şöyledir (<http://www.tobb.org.tr/Sayfalar/Detay.php?rid=20757&lst=MansetListesi> Erişim Tarihi:14.07.2016):

- "Mültecilerin çalışma hakkını tanımalı ve bu hakkı hayata geçirmek için önlemler almalıdır.
- Uluslararası dayanışmanın ruhu içinde, komşu ülkelere kaçmak zorunda kalan mültecilerin adil oranlarda yeniden yerleştirilmeleri için sorumluluk almalıdır.
- Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler ve diğer uluslararası kurumları, mülteciler için istihdam olanakları yaratan bölgesel ve ulusal kuruluşların çalışma programlarıyla beraber hareket etmeleri için yönlendirerek, mültecilerin entegrasyonunu desteklemelidir.
- Mültecilere ev sahipliği yapan ülkelerdeki ulusal kuruluşlarla çalışarak, mültecilerin kapasitelerini artırmaya yönelik beceri geliştirme programlarını başlatmalı ve finanse etmelidir.
- Mültecilere ve ev sahibi toplumlara fayda sağlayacak yeni ve inovatif ekonomik aktiviteleri teşvik etmek için somut adımlar atmalıdır.
- Mülteci ihtiyaçları ve ev sahibi ülkelerdeki sosyal koruma programları için finansmanı artırmalıdır.
- Mültecilerin daha derin entegrasyonunu desteklemekle beraber ev sahibi ülkelerdeki sosyal hizmetlerin üzerindeki yükü hafifletmek için, eğitim ve sağlık gibi temel sosyal hizmetlere yatırım yapmalı. Bu yıl G20 başkanlığını yürüten Türkiye, birçoğu yıllardır ülke sınırları içerisinde yaşayan, dünyanın en büyük mülteci nüfusuna ev sahipliği yapmaktadır."

6.2. İSLAM İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI (İİT) ZİRVESİ VE SURİYELİ MÜLTECİLER

Türkiye'nin ev sahipliğinde gerçekleştirilen 57 üye ilkesi olan İslam İşbirliği Teşkilatı'nın (İİT) 13. Zirvesi'nde "İİT 2016-2025: Eylem Programı Sonuç Bildirisi" kabul edilmiştir.

10 yıllık eylem programını içeren zirve bildirisinde, eğitim, sağlık, kadınları güçlendirme, ilerletme, aile refahı, sosyal güvenlik, **ortak İslami insani eylem** ve insan hakları gibi konuları içeren 218 madde kabul edilmiştir (http://www.diyanevakfi.org.tr/tr-TR//site/icerik/turkiye-diyanevakfi-islamibirli_gi-teskilati-insani-yardim-danismanlik-statusu-1754 Erişim Tarihi:14.07.2016).

Zirvede kabul edilen ve eylem planı bildirisinde kabul edilen konulardan biri; Suriye'de yaşanan olaydır. Suriye'de devam eden olaylardan derin endişe duyulduğu belirtilirken, ülkenin birliği, bağımsızlığı, egemenliği ve toprak bütünlüğünün korunmasının önemine vurgu yapılmıştır.

Ayrıca, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, zirvede her ülkenin kendine has Ulusal Kızılayı veya farklı isimlerde kuruluşlarının bulunduğunu fakat İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT)'ye üye olan ülkeler arasında İslam İşbirliği Teşkilatı Ortak Kızılay'ının oluşturulması gerektiği konusunda taleplerinin gündeme alınması önemli bir gelişmedir.

6.3. DÜNYA İNSANİ ZİRVESİ VE SURİYELİ MÜLTECİLER

Türkiye 23-24 Mayıs 2016 tarihlerinde önemli bir zirveye daha ev sahipliği yapmıştır. Dünyada ilk kez düzenlenen zirvede, mülteciler, afetlerle mücadele, kalkınma odaklı insani yardım gibi konuların görüşülürken, zirveye 173 ülke ve on binlerce kişi katılmıştır. Türkiye'nin sözü edilen konulardaki rolünü ve çalışmalarını aktarmak için bir dizi yan etkinlik düzenlemiştir (<http://whsturkey.org/tr> Erişim Tarihi: 14.07.2016).

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, 55 devlet başkanının katıldığı zirvede yaptığı açılış konuşmasında, mülteciler konusunda artık herkesin taşın altına elini koyması gerektiğini, ancak ortak ilkeler ve amaçlar doğrultusunda çalışılırsa başarılı olunabileceği ifade etmiştir

14.07. 2016).

6.4. ULUSLARARASI KURULUŞLARIN DEĞERLENDİRME VE ELEŞTİRİLERİ

Oxford Üniversitesi Göç, Politika ve Toplum (COMPAS) Merkezi araştırmacısı Frank Duvel, Ocak 2013 tarihli makalesinde, Türkiye'deki Suriyeli mülteci sayısındaki hızlı artışa dikkat çektikten sonra “..Ancak asıl şaşırtıcı olan bu mülteci akını karşısında gösterilen sosyal ve siyasi sessizliktir demektedir (İltica ve Göç Araştırmaları Merkezi, İGAM Sivil Toplum Örgütlerinin Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler İçin Yaptıkları Çalışmalar İle İlgili Rapor, 2013, s.1).

Bundan hareketle, bazı uluslararası sivil toplum kuruluşları Suriyeli mülteciler sürecinde sürekli olarak nedeni anlaşılmasız bir şekilde Türkiye'yi eleştirmektedir. Bunların başında; Uluslararası Af Örgütü, SOLİDAR ve Avrupa Sendikalar Konfederasyonu (ETUC) gelmektedir.

Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu (ITUC), Türkiye'nin ev sahipliğini büyük memnuniyet ile karşılamakta, sürekli olumlu ve memnuniyet verici yaklaşım sergilemektedir.

Eleştiren örgütler, Fransa'nın Callais kentindeki Jungle Mülteci Kampına yönelik bir açıklama yapmamışlardır.

7. SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ TÜRKİYE'DEKİ MÜLTECİLERE YÖNELİK YAPTIKLARI ÇALIŞMALAR

Türkiye'deki birçok sivil toplum kuruluşu Suriyeli sığınmacılara yönelik önemli çalışmalar ve faaliyetler yürütmektedir. Suriye'den ilk göç hareketiyle birlikte, sivil toplum örgütleri, meslek kuruluşları, özelde ve yerelde birçok kurum ve kuruluş Türkiye'nin cömert tavrına yakışır önemli çalışmalarda bulunmuşlardır. Tüm sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarını aktarmak mümkün olmasa da, başta konfederasyonumuz HAK-İŞ'in çalışmaları olmak üzere birçok meslek kuruluşunun ve sivil toplum örgütünün çalışmalarına değinmek faydalı olacaktır.

HAK-İŞ Konfederasyonu, Gaziantep ve Kilis başta olmak üzere kamplarda ve kamp dışındaki mültecilere yönelik “**Mesleki Eğitim Yoluyla Mültecilerin Sosyal Entegrasyonu Projesi**” gerçekleştirmektedir. Bu proje ile hedef grubu oluşturan mültecilerin dil, beceri ve kayıtlı çalışma sorunlarına çözüm bulmak amaçlanmaktadır.

Proje kapsamında, dil eğitimi müfredat ve modüllerinin oluşturulması, MYK tarafından standartları ve yeterlilikleri yayınlanan Çamaşırhane Görevlisi (Seviye 2) ve Bulaşıkhaneye Görevlisi (Seviye 2) mesleklerine ilişkin eğitim programlarının ve müfredatlarının oluşturulması amaçlanmaktadır.

Ayrıca, Projenin temel hedef grubunu oluşturan mülteciler arasından seçilecek kişilere Türkçe eğitimi, mesleki eğitim, eşleştirme faaliyetleri ile beceri ve istihdam edilebilirlik kazandırılması öngörülmektedir.

Pilot dil ve mesleki eğitimleri başarıyla tamamlamış mültecilerin Gaziantep ve Kilis'te turizm ve gıda sektöründe faaliyet gösteren işletmeler ile Belediyelerin ilgili mesleklerdeki şirketlerinin temsilcileri ile eşleştirilmeleri ile kayıtlı istihdam edilebilirlikleri sağlanması hedeflenmektedir.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Suriyeli sığınmacılara yönelik çeşitli projeler ve çalıştaylar yürütmektedir. TOBB ve Ankara AB Bilgi Merkezi ile “**Suriyeli Mültecilerin Ekonomiye Entegrasyonu: İyi Uygulamalar Çalıştayı**” konulu bir program gerçekleştirilmiştir.

TOBB ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğünce, Konya Sanayi Odası, Konya Ticaret Odası ve Konya Ticaret Borsası'nın işbirliğinde “**Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İşgücü Piyasasına Erişimi**” konulu bilgilendirme toplantısı gerçekleştirilmiştir.

Bunlarla birlikte, TOBB hali hazırda bir proje üzerinde çalışmaktadır. Söz konusu proje, Suriyelilerin en çok bulunduğu illerde entegrasyonlarının sağlanması için dil eğitimi, mesleki eğitim ve sosyal uyum programlarını düzenlemeyi amaçlamaktadır. Proje sonunda katılımcılara sertifika verilmesi de proje de hedeflenmektedir.

Türk Kızılayı, ülkemize sığınan geçici koruma altındaki kişilerin sağlık, barınma, beslenme, eğitim ve diğer ihtiyaçlarının karşılanmasında ilgili kamu otoritelerine yardımcı olmaktadır. Paydaşlarının ve bağışçıların destekleri ile kamplarda barınan sığınmacıların yaşam koşullarının iyileştirilmesine yönelik Kızılay Kart, Çocuk Dostu Alanlar gibi projeler geliştirmektedir.

Şehirlerde yaşayan Suriyelilere yönelik gıda, kıyafet yardımlarının yanı sıra Toplum merkezleri aracılığıyla meslek edindirme, Türkçe dil kursları, çocuk ve annelere yönelik psikososyal destek programları uygulamaktadır.

Genel olarak, Türk Kızılay'ı bu yoğun göç hareketinde; iki temel görev üstlenmiştir. Birincisi; kamplarda AFAD'ın koordinasyonunda barında ve gıda yardımı sağlamaktır. Kendi olanakları ve başta Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) olmak üzere bağışçı kurumlardan sağladığı çadır ve diğer barınak tipleri ile kamplardaki barınak ihtiyacını karşılamaktadır.

Kızılay'ın ikinci büyük faaliyet alanı, sınıra sıfır noktalarında, bağışlarla toplanan yardım malzemelerinin Suriye içindeki ihtiyaç sahiplerine ulaştırmaktır.

8. BAZI ULUSLARASI KURUM, KURULUŞ VE SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİNİN MÜLTECİLER KONUSUNDAKİ ÇALIŞMALARI

Bu çalışmada, ulusal düzeyde faaliyette bulunan Sivil Toplum Kuruluşlarının ve meslek odalarının çalışmalarına değindikten sonra, bazı uluslararası kurumların, kuruluşların ve sivil toplum örgütlerinin çalışmalarını aktarmak da faydalı olacaktır.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), gerek sahada gerek yerelde mülteciler konusunda önemli çalışmalarda bulunmaktadır. ILO, Suriyeli mülteciler ve yerel halka yönelik yürüttüğü çalışmalar çerçevesinde Türkçe eğitimi, kaynakçılık, hasta kabul işlemleri, CNC programlama gibi çeşitli sektörlerde mesleki kurslar düzenleyerek Suriyelilere meslek kazandırmışlardır (http://www.ilo.org/ankara/news/WCMS_473289/lang--tr/index.htm Erişim Tarihi: 14.07.2016). ILO, bu çalışmalarını kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütleri, işçi, işveren kuruluşlarıyla ortak olarak yürütmektedir.

Bununla birlikte, ILO Türkiye'deki Suriye mülteci krizine yanıt olarak ILO'nun temel rolünü güçlendirmeyi amaçlamayı hedefleyen bir projeyi 1 Haziran 2015 tarihi itibarıyla uygulamaya başlamıştır. Bu kapsamda; yerel kapasitenin güçlendirilmesi, kriz etki değerlendirmelerinin yapılması, gerek mülteciler gerekse ev sahibi topluluklar için insana yakışır iş fırsatlarını artırmaya yönelik örnek proje uygulanması, daha iyi çalışma ve yaşam koşullarını öngören istihdam olanakları için üç taraflı istişarelerin kolaylaştırılması ve kadınlarla çocuklar gibi daha güç durumdaki mülteci kesimlerinin korunması çalışmalarını yürütmeyi hedeflemektedir (http://www.ilo.org/ankara/projects/WCMS_380370/lang--tr/index.htm Erişim Tarihi: 14.07.2016).

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR)'nin çalışmaları da oldukça fazladır. UNHCR, her bireyin sığınma talebinde bulunabilmesini ve başka bir ülkede mülteci olarak güvenli bir şekilde barınabilmesini sağlamak için mücadele vermektedir.

Aynı zamanda, eve gönüllü dönüş, yerel entegrasyon ve üçüncü bir ülkeye yerleştirme seçeneklerini de mümkün kılınması yönünde adımlar atmaktadır (<http://www.unhcr.org/turkey/home.php?page=8> Erişim Tarihi:14.07.2016).

UNHCR, kamptaki Suriyeli ailelere mutfak eşyaları (buzdolapları, ocaklar ve dolaplar) temin etmektedir. Kamp içinde ve kamp dışında Suriyeli mültecilerin eğitime, sağlığa erişim kapasitelerini güçlendirmektedir. Bununla birlikte, devletin kayıt sistemini ekipman ve teknik yardımlarla desteklemektedir (<http://avrupa.info.tr/tr/ab-ve-goecmen-krizi.html> Erişim Tarihi: 14.07.2016). Güncel olarak yayınladığı istatistiklerle Türkiye'deki Suriyelilerin sayılarına yönelik tespitlerde bulunmaktadır.

DEĞERLENDİRME VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Türkiye, Suriye'den gerçekleşen büyük göç hareketinden siyasi, toplumsal, sosyal ve ekonomik olarak etkilenmiştir. Suriye'deki iç savaşın kısa vadede bitmeyeceği öngörüsünden hareketle, Suriyelilerin ülkemizde kalmaya devam edeceği açıktır. Bununla birlikte, ülkemiz politikalar geliştirmeye devam etmektedir.

2016 yılı itibarıyla 3 milyona yakın Suriyeli nüfusun, 2017 yılında da yeni göç dalgaları, doğumlar gibi nedenlerle artacağı varsayılmaktadır. Öyle ki; AFAD tarafından açıklanan verilerde, 2011 yılından itibaren Türkiye'de doğan Suriyeli çocuk sayısı **170.000 dir** (<https://www.afad.gov.tr/tr/2373/Giris> Erişim tarihi: 10.11.2016).

Bundan hareketle, bugüne kadar olduğu gibi, bugünden sonra da birtakım çalışmaları devam ettirmek gerekmektedir. Bu çalışmaları kısaca 2 başlık altında sıralayabiliriz:

Birincisi, yeni göç dalgaları ve doğumlarla birlikte artan nüfusun barınma, beslenme, sağlık ve eğitim gibi temel ihtiyaçlarının nasıl karşılanacağı konusunda hazırlık yapılmalıdır. Bu çerçevede, yeni kampların inşası, kamp dışında kalan Suriyelilere yönelik çalışmalar devam ettirilmelidir. Bununla birlikte, sınırın diğer tarafında bekleyen Suriyelilerin yaşam koşullarının iyileştirilmesi çalışmalarına ağırlık verilmelidir.

İkincisi, uzun süre kalacaklarından varsayımla, çalışma koşullarının, dil problemlerinin, vatandaşlık konularının üzerine yoğunlaşılması ve sosyal entegrasyonlarının yerel halkın tepkisini çekmeden sorunsuz bir şekilde gerçekleştirilmelidir.

Bu bağlamda,

- Sığınmacılarla ilgili olarak; ilk aşamada "ben veya sen", "biz veya siz" anlayışı terk edilerek sığınmacılara en hızlı biçimde ev sahipliği yapmak yönünde hizmet yapılmalıdır. Bununla birlikte, orta veya uzun vadede mültecileri kendi tercihleri doğrultusunda en iyi yerleşim hakkı ve özgürlüğüne sahip olduğunu unutmamalıyız.
- Aynı şekilde mülteciler için AB'nin bir çekim merkezi olarak algılandığını göz ardı etmemeliyiz. Bu yüzden Avrupa, kendisini arzulayanlar açısından bir düş kırıklığı adresi/merkezi olmamalıdır.
- Suriye sürecine müdahil olan bütün ülkelerin sorumluluk alması gerekir.
- Göçmen ve mülteci kitleleri için bir model geliştirmeliyiz. Şüphesiz böylesine bir modelleme, göçmen kitlelerini iyi organize edebilmek için önemlidir.
- İnsani yardım alanında çalışan AFAD, KIZILAY başta olmak üzere kamu kurumlarının, sivil toplum kuruluşlarının önümüzdeki süreçte Suriye'de yaşanan krizin sona ermesi ve sığınmacıların karşılaştıkları sorunların giderilmesi için uzun vadeli planlar hazırlamalıdır. Çünkü, iyi uygulama faaliyetleri gelecekte konaklama ve beslenme için daha iyi modellerin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.
- Özel politika grubu içerisine giren kadınlar, çocuklar, gençler için daha önemli ve kapsayıcı politikalar geliştirilmelidir. Unutulmamalıdır ki, bu kişiler ülkelerini iç savaş sonucu terk etmek zorunda kaldılar. Özel politika grubu içerisine giren bu kişilerin sosyal, psikolojik ve ekonomik durumları daha fazla önemsenmelidir.
- Türkiye'de Suriyeli nüfus, devam eden göç akınları ve doğumlar sebebiyle giderek artmaktadır. Bu sebeple, yerel toplum ve sığınmacılar arasında uyumun zorlaşacağı endişe edilmektedir. Bu noktada, sosyal ve ekonomik entegrasyonun sağlanması için kapsayıcı politikalar üretilmelidir. Entegrasyon sürecine hız verilmelidir.
- Suriyeli sığınmacılara yönelik faaliyet gösteren tüm kurumlar arasındaki işbirliği güçlendirilmelidir.
- Kurumların Suriyeli sığınmacılar üzerine yaptıkları çalışmalar sonucu yayınladıkları raporlar dikkate alındığında, özellikle sayısal verilerde farklı bilgiler olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, bu bilgi farklılıklarının ortadan kalkması için, güncel verilerin sıklıkla kamuoyu ile paylaşılması önemlidir.
- Çocukların eğitimi çok önemlidir, her türlü önlem alınmalıdır.
- Bu insanların ülkelere geri dönmelerine yönelik de planlamalar yapılmalıdır. Savaşın biteceğini ve Suriyeli misafirlerimizin ülkelere geri döneceğini varsayarsak, ülkenin yeniden yönetilmesi ve idaresi noktasında iyi yetiştirilmiş genç nüfusun varlığı önem arz etmektedir. Bu sebeple, ülkemizde eğitim gören genç nüfusun iyi yetiştirilmesi ve ülkelere geri döndükleri zaman yeterli bilgi ve beceriyle donatılmış olmaları gerekir.
- Suriyeli mülteciler konusunda Türkiye ile AB arasındaki sosyal diyalogu, işbirliğini ve dayanışmayı değerli buluyoruz. Bu ve benzeri konularda, Türkiye ile AB liderleri arasında daha sıkı bir etkileşim var olmalıdır. Suriyeli mülteciler konusunda işbirliği ve dayanışma ruhunun, Irak'ta, Lübnan'da veya başka ülkelerde bulunan mülteciler için de yerine getirilmesi gereklidir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- 1- Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu
- 2- ÇSGB (web sayfası) <http://www.cs.gb.gov.tr/home/news/gecici-korumadaki-yabancilara-calisma-hakki-yasallasiyor/>
- 3- ILO (web sayfası) <http://www.ilo.org>
- 4- Nasih Sarp ERGÜVEN ve Beyza ÖZTURANLI, Uluslararası Mülteci Hukuku ve Türkiye konulu makale (2013)
- 5- AB Düşünce Grubu Raporu: Avrupa Projesi 2030 Tehditler ve Fırsatlar, ABGS Değerlendirmesi ve Rapor Özeti, (2010)
- 6- Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) (web sayfası)
- 7- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Yıllık Türkiye Göç Raporu (2013) <http://www.goc.gov.tr/icerik6/2013-turkiye-goc-raporu>
- 8- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Türkiye ve Göç Yönetimi Raporu (2013)
- 9- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Yıllık Türkiye Göç Raporu (2014) http://www.goc.gov.tr/files/files/tr_goc_raporu_turkiye_2014.pdf
- 10- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Yıllık Türkiye Göç Raporu (2015) http://www.goc.gov.tr/files/files/_2015_g%C3%B6%C3%A7_y%C4%B1ll%C4%B1k_rapor_18_04_16.pdf
- 11- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik
- 12- Türk Kızılayı (web sayfası) (<https://www.kizilay.org.tr>)
- 13- İHH (web sayfası) <http://www.ihh.org.tr/>
- 14- Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitimi Temel Eğitim Politikalar, SETA, Analizi Hazırlayan: Müberra Nur Emin, (2016)
- 15- <http://www.hurriyet.com.tr/suriyelilerin-vatandas-olma-detaylari-ortaya-cikti-40137829>
- 16- EUROPA (web sayfası) <http://avrupa.info.tr/tr/ab-ve-goecmen-krizi.html>
- 17- UNHCR (web sayfası) <http://www.unhcr.org/turkey/home.php?page=8>
- 18- İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) Sonuç Bildirisi (web sayfası) http://www.oic-oci.org/oicv3/upload/conferences/is/13/en/13_is_final_com_en.pdf
- 19- Dünya İnsani Zirvesi (web sayfası) <http://whsturkey.org/tr>
- 20- http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/05/160523_dunya_insani_zirvesi
- 21- Türkiye Diyanet Vakfı (web sayfası) <http://www.diyantevakfi.org.tr/tr-TR//site/icerik/turkiye-diyamet-vakfi-islam-isbirligi-teskilati-insani-yardim-danismanlik-statusu-1754>
- 22- CNN Türk (web sayfası) <http://www.cnnturk.com/turkiye/g-20-acilim-gruplari-liderlerinden-multeciler-cagrisi>
- 23- AB Haber Brüksel (web sayfası) <http://www.abhaber.com/turkiye-geri-kabul-anlasmasini-askiya-aldi/>
- 24- Cihangir F, Türkiyede'ki Suriyeliler'in Hukuki Statüsü Üzerine Bir Çalışma, Akademik Perspektif, (2015) <http://akademikperspektif.com/2015/02/23/turkiyedeki-suriyelilerin-hukuki-statusu-uzerine-bir-calisma/>
- 25- Gazete Vatan (web sayfası) <http://www.gazetevatan.com/3-bin-800-suriyeliye-calisma-izni-947831-ekonomi/>
- 26- Öztürk Sezai, GSA Global'i Yaşamak Uluslar Arası Konferansı Bildirisi, (2015)
- 27- İltica ve Göç Araştırmaları Merkezi, İGAM Sivil Toplum Örgütlerinin Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler İçin Yaptıkları Çalışmalar İle İlgili Rapor (2013)
- 28- Anadolu Ajansı (web sayfası) <http://aa.com.tr/tr/dunya/ab-turkiyedeki-siginmacilar-icin-3-milyar-avroluk-fonu-harekete-gecirdi/616006>
- 29- Yeni Çağ Gazetesi (web sayfası) <http://www.yenicaggazetesi.com.tr/erdogan-suriyeliler-icin-vatandasik-surecini-baslattik-146551h.htm>
- 30- Trt Haber <http://www.trthaber.com/haber/turkiye/suriyelilerin-yuzunu-kizilay-gida-karti-guldurdu-255898.html>